

SND efter 2026 och SND-nätverkets framtid

13.45-14.30 Introduktion

14.30–15.00 Fikapaus

15.00–16.00 Gruppdiskussion

16.00-16.30 Presentation av gruppdiskussionerna

16.30-16.45 Reflekterande sammanfattning

Dag 1: SND-nätverkets framtid

Förra året föreslogs att Vetenskapsrådet ska få ett nationellt ansvar för att samordna digital forskningsinfrastruktur. En del av förslaget är att SND:s verksamhet inordnas i myndigheten Vetenskapsrådet. I förslaget konstateras också att SND-nätverket är av stort värde och en viktig nationell kunskapsnod vad gäller hantering av och tillgång till forskningsdata och därför bör finnas kvar. Ett tydliggörande regeringsuppdrag förväntas under våren 2026.

Första dagen av nätverksträffen har vi fokus på framtiden och diskuterar vad förslaget innebär för oss. Hur kan SND-nätverket se ut och fungera då SND är en del av Vetenskapsrådet?

Följande diskussionsfrågor står i fokus:

1. Genom SND-nätverket tillhandahålls samverkan mellan nätverksmedlemmar och nationell samordning. Vad av det som tillhandahålls genom SND-nätverket fungerar bra? Vilket ytterligare stöd behöver ni som ni inte kan ansvara för inom er egen organisation?
2. Vilka kontaktytor behövs på lärosätena för att fånga forskarnas behov? Vilket stöd behöver ni från SND för detta?
3. Vilka incitament behövs för att få till det som domänspecialister och Flaggskeppsprojekten ger idag? Ge också gärna konkreta exempel på andra modeller (än domänspecialister/Flaggskepp) som skulle kunna fungera.

Länk till VR-förslaget (juni 2025, pdf): [Ökad-samordning-och-organisatorisk-förändring-av-e-infrastruktur-för-forskning-2025](#).

Länk till regeringens uppdrag (april 2026): [Uppdrag till Vetenskapsrådet att förbereda ett nationellt samordningsansvar för grundläggande digital forskningsinfrastruktur - Regeringen.se](#).

Vad är problemet?

- Fragmenterat system
- Snabbt ökande krav från datadriven forskning
- Otillräckligt nyttjande av forskningsdata
- Brist på helhetsperspektiv och interoperabilitet
- Ekonomiska och verksamhetsmässiga vinster med samordning
- Det politiska läget

Målbilden

Nationell målbild från forskproppen (Prop. 2024/25:60):

- Omställningen till öppen tillgång till forskningsdata fullt genomförd 2026
 - Forskningsdata ska tillgängliggöras och återanvändas
 - FAIR data och öppen vetenskap norm
 - Forskningsdata från offentligt finansierad forskning
 - Alla aktörer ska bidra
- Ska realiseras inom de kommande fyra åren
- Forskningsdata som strategisk resurs för framtiden

...men har vi inte hållit på med det här ett tag nu...?

- 2012: Forskning och innovation, prop. 2012/13:30 (uppdrag till VR aviseras).
- 2014: uppdrag till VR att ta fram nationella riktlinjer.
- 2015: underlag från VR till regeringen (10-årig målbild, data/publikationer).
- 2015: nationell hearing med lärosätesledningarna.
- 2016: Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft, prop. 2016/17:50 (målbild 2026, uppdrag till VR/KB).
- 2019: KB rekommendationer för fortsatt arbete med öppen tillgång.
- 2020: Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige, prop. 2020/21:60 (målbild 2026).

Sammanfattningsvis...

...kunde man 2023 konstatera att under de senaste tio åren:

- VR, KB och SUHF har publicerat ett stort antal rapporter.
- Regeringen har tagit emot två utredningar.
- Regeringen har lämnat tre forskningspropositioner.
- Input och synpunkter har inhämtats från sektorn.

¹ *Förslag till nationella riktlinjer för öppen tillgång till vetenskaplig information*, VR och KB (2016). KB publicerade även en serie med rapporter kring olika delområden som berörde bl.a. monografier och incitamentsstrukturer men dessa berör framförallt vetenskapliga publikationer och berörs inte närmare i föreliggande rapport.

² *International advisory review of SNIC*, VR (2017).

³ *Vetenskapsrådets guide till infrastrukturen*, VR (2018).

⁴ *An outlook for the national roadmap for e-infrastructures for research*, VR (2019).

⁵ *Förslag för organisering av svensk e-infrastruktur för forskning*, VR och SUHF (2020).

⁶ *SNIC review*, VR, (2020).

⁷ *Vetenskapsrådets samordningsuppdrag om öppen tillgång till forskningsdata*, VR (2022).

⁸ Resultat av behovsinventering 2021-2022 (bilaga till guiden), VR (2022).

⁹ *Vetenskapsrådets guide till forskningsinfrastrukturen*, VR (2023).

¹⁰ *Öppen tillgång till forskningsdata*, VR (2023).

¹¹ *Nationella riktlinjer för öppen vetenskap*, KB, (2023).

¹² *Hantering av forskningsdata, sammanställning av enkät*, SUHF, (2022).

¹³ *Färdplan för öppen vetenskap*, SUHF, (2024)

¹⁴ *Vägledning för implementering av färdplan för öppen vetenskap*, SUHF, (2024)

¹⁵ *Digital infrastruktur* används synonymt med begreppet *e-infrastruktur* som används i många av rapporterna.

¹⁶ *Stärkt fokus på forskningens infrastruktur*, Regeringen (2021).

¹⁷ *Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation*, Regeringen (2023).

¹⁸ *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*, Regeringen (2016).

¹⁹ *Forskning, frihet, framtid – forskning och innovation för Sverige*, Regeringen (2020).

Samordning och aktörer idag

- Kungliga biblioteket – policy & nationell riktning & samordning av öppen tillgång till publikationer
 - Regeringsuppdrag: nationella riktlinjer för öppen vetenskap
 - Sätter övergripande mål, ramverk och uppföljning
- Vetenskapsrådet – samordning av öppen tillgång till forskningsdata
 - samordna nationellt
 - följa upp utvecklingen
 - rekommendera åtgärder
 - främja samverkan
- SUHF – implementering i sektorn (lärosätena)
 - Färdplanen för öppen vetenskap
- Lärosätena
 - Uppdrag i gemensam regleringsbrev om ÖV

”Ett samordnat nationellt system för svensk e-infrastruktur för forskning”

- Juli 2024: Regeringsuppdrag till VR – att lämna förslag om hur svensk e-infrastruktur för forskning kan utvecklas genom samordning och organisatorisk förändring.
- November 2024: VR anlitar Pär Weihed till utredare av uppdraget.
- April 2025: Utredningen lämnar sin rapport till VR.
- Juni 2025: VR redovisar sitt uppdrag till regeringen.
- Oktober 2025: VR skickar kompletterande underlag.
- December 2025-mars 2026: Dialog RK/VR/GU/SND.

Ökad samordning och organisatorisk förändring av e-infrastruktur för forskning

Svar på regeringsuppdrag

Vad innebär förslaget?

- Vetenskapsrådet får nationellt samordningsansvar som omfattar:
 - Datanätverk & tillhörande tjänster (Sunet)
 - Tillgänglighet, bevarande, återanvändning av forskningsdata/metadata (SND)
 - Resurser för storskaliga beräkningar (NAISS)
- Utöka bastjänster för att stödja FAIR-data (via anslag)
- Införa valbara tilläggstjänster (via avgifter)
- SND föreslås inordnas i Vetenskapsrådet:
 - SND:s konsortium upphör
 - SND blir en del av Vetenskapsrådet
 - SND-nätverket – ”bör varsamt överföras och förvaltas i den samordnade verksamheten”
 - Verksamheten kvarstår i Göteborg
- När/hur?
 - Implementering 2027

Vad händer just nu?

- April 2026: Regeringsuppdrag till VR – att **förbereda** ett nationellt samordningsansvar för grundläggande digital forskningsinfrastruktur.
 - Ingen ny utredning - ett uppdrag att ta fram ett tydligare förslag baserat på VR:s tidigare inlämnade förslag.
 - SND verksamhetsövergång tas inte upp här.
 - Uppdraget genomförs inom ramen för befintliga anslag, deadline september.
- VR ska tydliggöra vad som krävs för att ett samordningsansvar ska fungera.
- Dialog med UniDig – inhämta synpunkter från andra aktörer.
- Riskerar ta längre tid – även om fördelar finns.

Insikter från KAFFE-projektet

”Glappet”

Policy vs praktik i forskningsdata:

- Höga ambitioner (FAIR, öppen vetenskap)
- Låg operativ förmåga i vardagen
- Datahantering inte integrerad i forskningsprocessen
- Leder sammantaget till ett strukturellt glapp i systemet

Forskarnas verklighet

Fragmentering och osäkerhet:

- Splittrade system och oklara ansvar
- Svårt att samarbeta och dela data
- Störst osäkerhet i:
 - tillgängliggörande
 - bevarande
 - juridik

“Man försöker att inte göra fel – men vet inte vad som är rätt”

Forskarnas behov

Vad forskarna faktiskt efterfrågar:

- Sammanhängande stöd genom hela livscykeln
- En tydlig kontaktpunkt
- Domännära kompetens
- Bättre tekniska lösningar för:
 - lagring
 - delning
 - säkerhet
- Innebär = stöd som liknar grants office – fast för data

Systemnivån

Vad detta betyder strategiskt:

- Nationell fragmentering behöver adresseras
- Gemensam terminologi och ansvar krävs
- Infrastruktur + kompetens måste hänga ihop
- Utveckling måste utgå från forskarnas praktik

- Förutsätter en tydligare nationell roll (t ex SND)

Lärosätenas visioner?

Gemensam riktning: data, öppenhet och samverkan

- Lärosätenas kontext: global konkurrens, digitalisering och komplexa samhällsutmaningar
- Forskning sker i allt högre grad i nätverk och infrastrukturer
- Forskningsdata, digital infrastruktur och öppen vetenskap som centrala möjliggörare
- Stark betoning på samverkan – mellan lärosäten, med andra aktörer och internationellt
- Forskning och utbildning ska integreras - bidra till samhällsnytta
- Forskningsdata som strategisk resurs i hela systemet

Växande behov av stöd, struktur och kapacitet

- Återkommande fokus på verksamhetsstöd
- Behov av:
 - hantering av stora och komplexa datamängder
 - Kompetens inom juridik, etik och informationssäkerhet
 - Kompetens inom FAIR data och öppen tillgång
- Forskare behöver professionella, skalbara stödfunktioner
- Digital transformation och AI ökar kraven ytterligare
- Gap mellan ambition (strategi) och operativ förmåga

Strategiskt tomrum – en möjlighet?

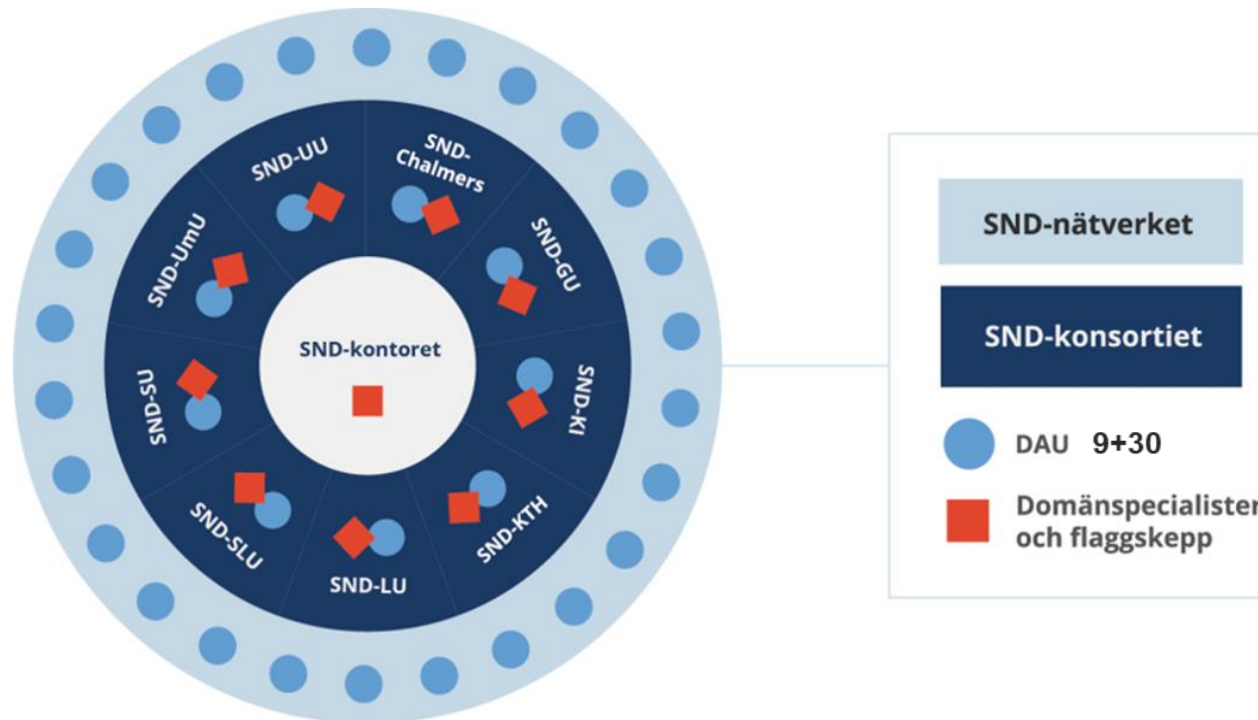
- Strategierna är tydliga i vad som behövs - nationell samordning av forskningsdata
- Ett område svårt att operationalisera - konkreta stödstrukturer saknas
- Rollfördelning – vem ska göra vad?
- Hur ska det ska göras?

- **Ett strategiskt tomrum – en gemensam möjlighet för oss?**

Introduktion till gruppdiskussionen

SND-nätverket, -konsortiet och -kontoret

DAU (Data Access Units)

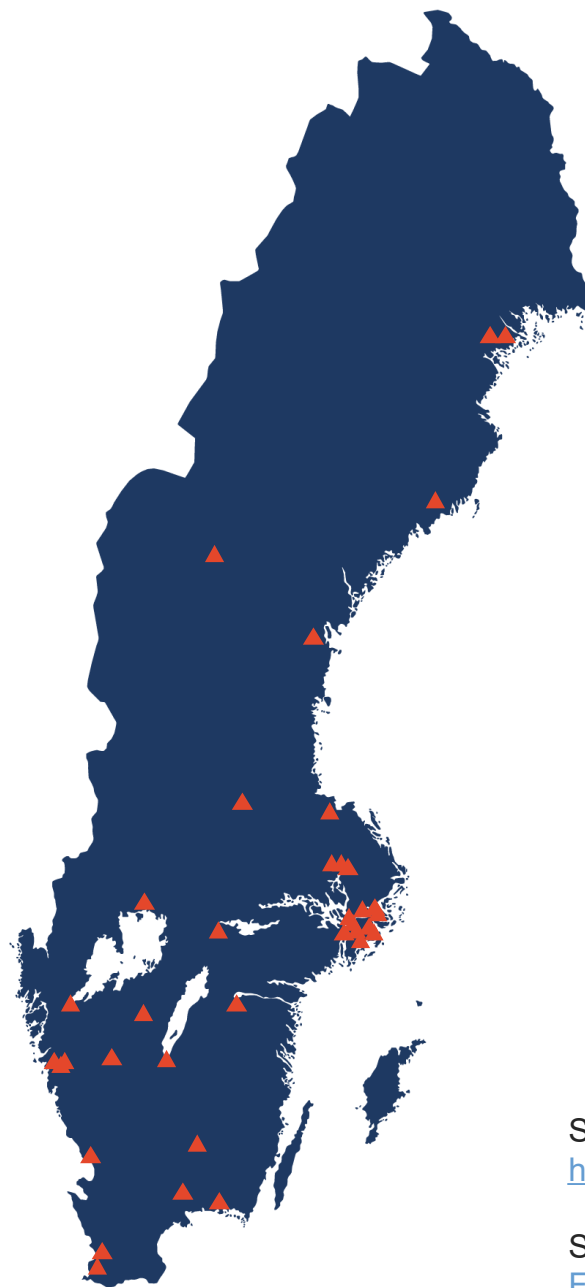
SND-nätverkets lokala enheter för hantering och delning av forskningsdata.

Domänspecialister (dospar) och flaggskeppsprojekt

Varje konsortielärosätes bidrag i SND-arbetet. Motsvarar en heltidstjänst vid varje lärosäte.

SND-konsortiet

Samarbete mellan nio universitet.
Dessa bidrar med expertis inom olika vetenskapliga områden eller domäner (domänspecialister) och annat utvecklingsarbete som gynnar arbetet med forskningsdata nationellt (flaggskepp - optimistjollar).

Umeå universitet

Uppsala universitet

Sveriges lantbruksuniversitet

Stockholms universitet

Karolinska institutet

Kungliga tekniska högskolan

Göteborgs universitet

Chalmers tekniska högskola

Lunds universitet

SND:s domänspecialister:

<https://snd.se/sv/kontakt/kontakta-dataradgivning>

SND:s flaggskepp:

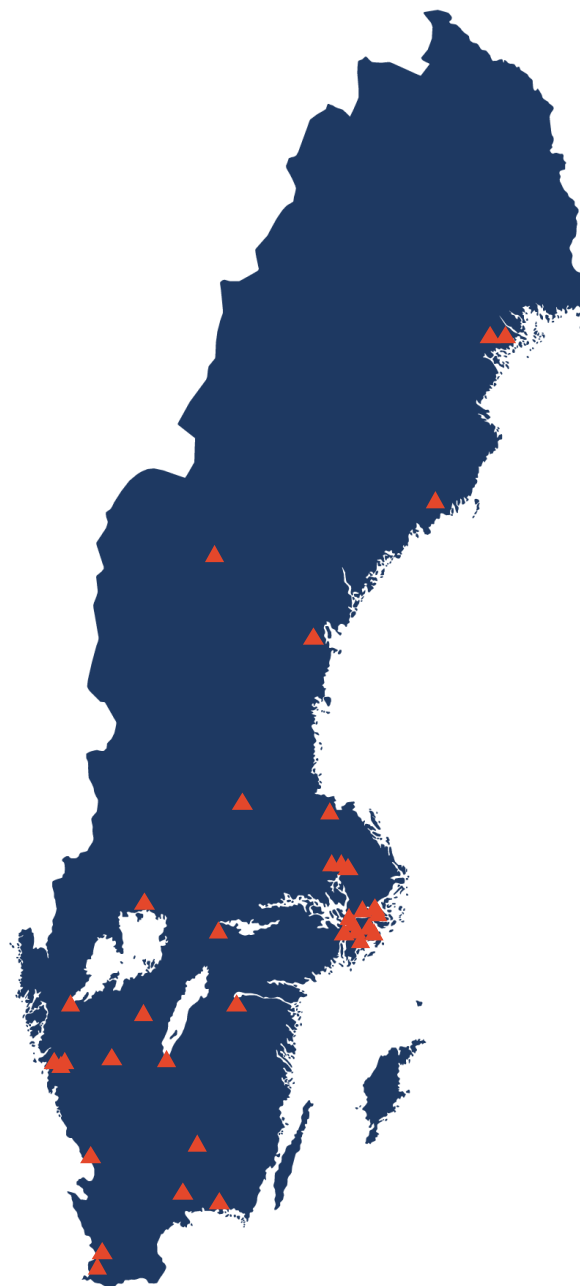
[Flaggskepp | Svensk Nationell Datatjänst \(snd.se\)](https://snd.se)

SND-nätverket

Samarbete mellan 39 lärosäten
och forskande organisationer

Alla har genom avtal åtagit sig att
skapa en Data Access Unit – DAU

Högskolan Dalarna
Örebro universitet
Karlstads universitet
Jönköping University
Högskolan i Skövde
Högskolan Väst
Högskolan i Borås
Göteborgs universitet
RISE
Chalmers tekniska högskola
Högskolan i Halmstad
Lunds universitet
Malmö universitet

Luleå tekniska universitet
Polarforskningssekretariatet
Umeå universitet
Mittuniversitetet
Högskolan Dalarna
Uppsala universitet
Statens veterinärmedicinska anstalt
Sveriges lantbruksuniversitet
Mälardalens universitet
Stockholms universitet
Karolinska institutet
Kungliga tekniska högskolan
Kungliga musikhögskolan
Handelshögskolan i Stockholm
Gymnastik- och idrottshögskolan
Enskilda Högskolan Stockholm
Sophiahemmet Högskola
Marie Cederschiöld högskola
Försvvarshögskolan
Södertörns högskola
SMHI
Linköpings universitet
Statens geotekniska institut
Linnéuniversitetet
Högskolan Kristianstad
Blekinge tekniska högskola

Utmaningen för SND

- 1/1 27 kan SND vara en del av myndigheten VR.
- Nuvarande styr- och finansieringsmodell avvecklas/avslutas:
 - Styrgrupp, partsråd och DAU-råd
 - SND:s inkind-finansiering
- SND-nätverket finns kvar
- Hur ersätter vi det som försvunnit och säkrar/utvecklar det som ska fortsätta?
 - Fungerande former för nationell samordning och samverkan
 - Fungerande former för distribuerad kompetensuppbyggnad/gemensamma utvecklingsprojekt
 - Fungerande former för nationell behovsfångst

Diskussionsfrågorna

1. Genom SND-nätverket tillhandahålls samverkan mellan nätverksmedlemmar och nationell samordning - vad av det som tillhandahålls genom SND-nätverket fungerar bra?
 - a) Vilket ytterligare stöd behöver ni som ni inte kan ansvara för inom er egen organisation?
2. Vilka kontaktytor behövs på lärosätena för att fånga forskarnas behov?
 - a) Vilket stöd behöver ni från SND för detta?
3. Vilka incitament behövs för att få till det som domänspecialister och Flaggskeppsprojekten ger idag?
 - a) Ge också gärna konkreta exempel på andra modeller (än domänspecialister/Flaggskepp) som skulle kunna fungera.

Instruktion till gruppdiskussionerna

- Uppgiften är att diskutera och reflektera kring diskussionsfrågorna.
- Sex blandade grupper med ca åtta personer/grupp.
- Deltagare på distans utgör en Zoom-grupp.
- Varje grupp har en angiven plats (skyltad).
- I varje grupp finns en utsedd diskussionsledare.
- I varje grupp finns en utsedd sekreterare.
- Varje grupp samlar den viktigaste inputen i en bild - visas upp vid den gemensamma återsamlingen.
- Gruppen kommenterar mycket kortfattat (**3 minuter**) sin bild vid genomgången.

Vad händer nu?

- 14.30–15.00 Fika!
- 15.00–16.00 Gruppdiskussioner
 - Hitta din grupp - grupptillhörighet anges på deltagarlistan!
- 16.00 Återsamling här - sätt er gruppvis!